

pjes, vakjes en categorietjes van den menschelijken geest te kunnen inpersen. En in onbegrijpelijke, maar doodelijk gevaarlijke, naïveteit denkt hij op die manier „eeuwige waarheden" te hebben gegrepen. Hij waant zich in het bezit van een boventijdelijke kennis. Wat de HEERE als een alle eeuwen omvattende en zelfs dan nog niet volkomen vervulbare taak aan de menscheit heeft opgedragen meent de homo scholasticus in enkele jaren te hebben volbracht! Deze menschen „zijn a.h.w. historische renteniers: ze hebben, zoo meenen ze, hun taak reeds volbracht door de verovering van het scholastieke begrip. Dat ze nog iets uitvoeren, is alleen terwille van de gezondheid, zooals ook de verstandige rentenier bezigheden zoekt, wandelingen maakt, een licht secretariaat waarneemt. Hij doet het niet omdat het zijn taak is. De historische, geestelijke rentenier meent tot in der eeuwigheid rente te kunnen trekken van zijn scholastiek kapitaal".⁶⁾

Wanneer nu deze scholastieke heeren op hun manier de Schrift in hun begrippen hebben vertaald, stevenen zij daarna met die begrippen weer op den bijbel af en lezen ze haar in het licht, in den greep van hun begrippenmateriaal. En evenals een goochelaar de kuikentjes uit zijn hoogen hoed, tooveren zij hun eigen begrippen-santekraam weer uit den bijbel te voorschijn.

Het is niet minder dan een ramp als deze scholastieke constructies vervolgens als leeruitspraken de kerk worden binnengedragen en daar als „goddelijke waarheid" tot kerkleer, tot dogma worden verheven. Dan herleeft de oude kalverdienst in volle glorie en verschrikking. De glans van Gods Woord verdort. De kracht van de prediking verzwakt meer en meer. Aangetrokken worden daardoor immers alleen wie, zonder het Woord, uit gelijksoortige gedachtenconstructies leven. Maar wie uitsluitend voor het Woord kunnen buigen, worden afgestooten. „De verwarring van kerkelijk dogma (geloofsstuk) en theologische dogmatiek (de wetenschappelijke theorie over het dogma) moet een voortdurende bron van verdeeldheid en scheuring in de Kerk van Christus worden".⁷⁾

Zie, al deze inzichten en beseffen leefden in volle kracht onder de beoefenaren en voorstanders van de wijsbegeerte der wetsidee. Ze waren van een volstrekt anti-scholastieke geest. En ze beaamden ten volle wat een hunner eens aldus vertolkte. „Wij moeten hiërarchisch zijn, dat wij semper ubique et ab omnibus (steeds en overal en allen) de eenheid belijden in het geloof in Jezus Christus en bouwen in volstrekte onderwerping aan het gezag der H. Schrift. Deze gemeenschap wordt ons echter ontnomen of onthouden, wanneer wij ons ontworstelen aan het gezag der Schrift, hetzij hierin, dat het kerkelijk ambt zichzelf zoekt en naast de H. Schrift kerkelijke machtsvorming nastreeft op wereldsche wijze: niet dienende, doch heerschende — hetzij doordat de mensch zich door zijn ratio (rede) laat vervoeren tot verabsolutering van eigen theologisch systeem".⁸⁾

Maar behalve tegen de Scholastiek richtten de wijsbegeerte-der-wetsideeërs zich óók, en niet minder, tegen het Piëtisme. Het is immers evident, dat zich daaruit, met als uit de Scholastiek, allerlei krachten en invloeden op het gereformeerde erf laten gelden.

In het Piëtisme concentreerde zich een heele reeks oude ketterijen in een nieuw gewaad en met nieuwe krachten. Men kan zoo maar een bonte staalkaart opnoemen! Er wordt door de piëtiëten lustig geopereerd met de onderscheiding tusschen een „hooger" en een „lager" deel van den mensch: de z.g. lagere „natuur" en de hoogere „geest". De autonomie van het geweten werd open of bedekt aanvaard. De wedergeboorte geschiedde, naar der piëtiëten overtuiging, niet door het van buitenaf tot den mensch komende machtswoord des Heeren. Want wat van buiten af tot ons komt hoort tot de zintuiglijke, waarneembare wereld, welke voor piëtistische zielen van lager orde is. En zou zóó iets dan het nieuwe, „hoogere" leven kunnen voortbrengen? Bij deze menschen treft men voorts een ernstige depreciatie van de Heilige Schrift aan. Wat we uit haar hebben waargenomen, wordt namelijk door het verstand aan den geest aangeboden, die het in vrijheid kan aanvaarden óf verwerpen. Bovendien dient de Heilige Schrift alleen maar om den geest van hen, die haar aannemen, te „stichten", wat in het piëtistisch jargon zeggen wil: „gevoelig aandoen". Het woord en de sacramenten zijn voorts in hun oogen niet meer dan een „vraag aan den geest". En het voornaamste van die beide is niet, dat God ze in groote liefde aan ons schenkt en dat Hij door beide zijn genade openbaart en aanbiedt — maar wat wij daaromtrent en daardoor zeggen. Ook is een echt piëtistische gedachte, dat de geest zich op de genade kan voorbereiden en wel door met de beoefening van een christelijk-stoïcijnse moraal naar de godzaligheid te streven. Het Piëtisme is, zoo blijkt wel, een door en door individualistische strooming.

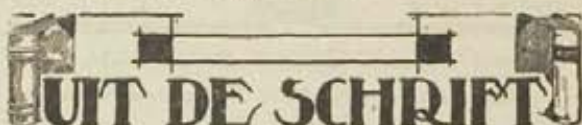
Het tast in feite alle dogma's aan, want het daagt de Heilige Schrift voor de rechtbank van het individu. En ten slotte: de kerk maakt daar plaats voor den kring en het ambt wordt miskend, want men moet niet alleen maar keuren wat men hoort, doch niet minder de waardigheid van den prediker.⁹⁾

Vóór alles zich concentreerend op een positieve verwerking van de Schriftgegevens bij den opbouw van een christelijke filosofie, keerden de mannen van de wijsbegeerte der wetsidee zich óók en vóóral tegen dezen tweedriel altijd levenden en altijd taaien vijand.

We willen volgende week zien hoe dit gebeurde.

C. V.

⁶⁾ Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, in: „De Standaard" van 28 Juni, 1933.

DE VLUCHT UIT DE STORM-ZONE.

Zijn discipelen zeiden tot Hem: indien de zaak des menschen met de vrouw alzo staat, zoo is het niet oorbear te trouwen. Doch Hij zeide:..... er zijn gesneden die zichzelf gesneden hebben om het koninkrijk der hemelen.

Matth. 19 : 10, 11, 12.

[Wat hier volgt is reeds eerder breder besproken in onze Catechismus-bijlage destijds. Een bepaalde reden maakt deze korte samenvatting thans wenschelijk.]

Eens poogden farizeesche vijanden (vs 3) van den Heiland, Hem te vangen in hun schema's: mag een mensch in de huwelijks- en echtscheidingswetgeving voor zóóveel, of voor slechts zóóveel procent toegeven aan zijn eigen wil? Is het aantal wettige redenen voor scheiding klein (zooals Sjammal leert), dan wel groot (zooals Hillel het zegt)?

Maar de Hoogste Leeraar laat zich niet vangen. Hij zegt: van den beginne is aan den eigen wil, de willekeur geen enkele plaats overgelaten. En alle praktische wetgeving moet zich weer daarheen wenden en zich hierop oriënteren. „Van den beginne" (!)

Met dit antwoord konden de vijanden afdruipe. Ze deden het ook.

Maar toen kwamen de vrienden, de leerlingen (vs 10) op den Heiland af. Als het zóó streng moet, dan kan men beter zich afzijdig houden. Als hier geen enkele concessie eraf kan, als in onze toch wel van alle kanten kromme samenleving met rechte paradijs-staven gemeten wordt, dan kunnen wij beter die storm-zone vermijden. Wie niet trouwt, heeft helemaal geen conflict meer met de strenge huwelijks-wetten van God. Aldus de discipelen.

Indien die meening post vat bij de kerk is het koninkrijk der hemelen verloren. De een zal zeggen: het huwelijk is te zeer aan strenge wetten gebonden: ik blijf daar liever buiten. De ander zal het zeggen van den handel. De derde van de beoefening der wetenschap. Kortom: ieder zal dan het „terrein", waar hij den wind des Geestes hoort blazen tegen hem zelf, vermijden en — een omweg zoeken, waar het minder fel waait. God is dan een koning zonder onderdanen; zij zullen elk voor zich zeggen: een wetgeving, die zich niet accomodeert aan de „gebroken" wereld is ons te „rechtlijnig". — we zeggen er wel niets tegen, maar willen toch liever niet in de moeite met u komen. We willen de vragen van den dag liever vermijden, dan dat we er een benauwend conflict over krijgen vanwege uw strenge wet, o God.

En toen heeft de Christus ingegrepen. Blijvende bij het huwelijksmotief, zeide Hij: er zijn menschen die door een aangeboren gebrek of anders door geweld van buitenaf in de onmogelijkheid verkeerden te trouwen. Ze hebben met de wet Gods voor het huwelijksleven geen concrete conflicten. Maar hun „vrede" is op dat punt geen positieve vrede, hoogstens een negatief niet-er-bij-betrokken-zijn. Zij onthouden ZICH niet, doch werden afgehouden door een macht, die zij niet in handen hadden. Dit is geen victorie, hier is geen geloof, dat de wereld overwint! Zouden de discipelen zóó iets willen? Neen, immers?

Maar zie: er is nog een andere groep. Er zijn er ook, die wel konden trouwen, die het ook wel graag zouden willen. Ze zijn gezond en sterk, en niemands knecht. Maar zij trouwen toch niet.

Waarom niet?

Om het negatieve doel der jongeren uit Matth. 19: d.i.: om geen last te krijgen van den eenigen Wetgever, die op dit terrein niet gemakkelijk is?

Welneen.

Ze onthielden zich om het positieve: juist om het koninkrijk der hemelen te eeren, en de eischen, die Gods Koningsheerschappij voor hen gesteld had, te kunnen aanvaarden en gehoorzamen; juist daarom onthielden ze zich op het ééne gebied. Teneinde op een ander, dat hun was aangewezen, te kunnen staan onder de kracht van Gods wet, die geen kamp

geeft. De een laat de vrouw varen. De ander een akker. De derde een kathedraal. De vierde iets anders. En alleen die positieve wil is hier goed. De één onthoudt zich van het huwelijk, omdat hij een alles-absorbeerende taak heeft. De ander, omdat hij juist in dezen zich bedwingen moet, teneinde niet in zonde te vallen. De derde heeft weer een andere reden. Mits maar vooropsta: de wil, om Gods gebod te ontzien, d.w.z. er een trouw knecht, een liturg, van te kunnen wezen.

Hier ligt de aanwijzing voor ons eigen leven.

Wie de vragen van den dag vermijdt, d.w.z. opzettelijk daartegenover geen principiële keuze doet, die handelt verkeerd.

Maar wie het wél-aanraken van de vragen van den dag slechts verbindbaar acht met een houding van: nooit zich iets ontzeggen, die handelt eveneens verkeerd. Men kan op joodsche wijze zeggen: raak niet aan. Men kan het ook op christelijke wijze doen. Velen vergeten dit laatste er bij te zeggen, als zij het eerste declameeren.

Men vermijde de storm-zone niet. Gods geboden beteekeken hier zóóveel als de stormwinden.

Maar men ga dan ook in den storm staan. Negatieve onthouding op een bepaald punt is pas geoorloofd, indien zij voorwaarde is voor positieve taak-vervulling op andere punten temidden van de winden, die daar waaien uit de schatkamers van Gods heiligen wil.

K. S.

ZELFSTANDIG OPTREDEN IN DE POLITIEK?

X.

Hetgeen we tot nu toe opmerkten, had in zóóverre, of men het er mee eens is of niet, voor ons onderwerp beteekenis, als het de vraag doet stellen: hoe kan de A.-R. partij zich concreet voorstellen, te doen wat haar concept-program van Actie voor 1946 (zie „Ned. Gedachten", 23/3/46) zegt dat zij doen wil: „het gansche Nederlandsche volk oproepen tot gehoorzaamheid aan Gods geboden"? Zal deze oproep er geen van formeele, doch een van materiele ethiek zijn, dan dient eerst in eigen kring over de grondslagen eenstemmigheid te zijn. Zoolang over het barthianisme, en dus over de antithese, en over het probleem natuur—genade (met correlaat van dat van natuur—vloek) de gemeenschappelijke overtuiging ontbreekt, of getornd wordt aan wat de Schrift en de belijdenis dienaangaande zeggen (en dat gebeurt, b.v. door dr. I. A. Diepenhorst, ook als jeugtleider), maakt het plan tot het doen uitgaan van een oproep tot 't gansche volk om aan Gods geboden gehoorzaam te zijn, op ons niet meer indruk dan een overeenkomstige kerstenlaansche oproep.

Opzettelijk zeggen wij het zóó. Misschien, dat een parallel met de Staatkundig-Gereformeerden, als ze juist bevonden wordt, te eerder afschrikkend zal werken. En onzen hoogmoed breken.

Want wat in Kersten's politieke optreden altijd prikkelde, was het feit, dat hij al maar opriep, opriep, opriep, maar de vraag, welke welovertuigde en door-dachte principiële solutie hij wist aan te geven ten aanzien van de grondvragen, doorgaans onbeantwoord moest laten. Het „oproepen" van „heel de natie" wordt op die manier een farce. In Kersten misten we de samenvattende kennis van principes.

De A.-R. Partij dreigt, naarmate ze meer mannen met titels krijgt, als groep te gaan laboreeren aan hetzelfde euvel. Want er is in de vooraanstaande figuren een ontstellend gebrek aan eenheid. En aan principiële overeenstemming. Op een program kan men nog wel samenkomen. Op beginselen (goed geformuleerd) niet meer. Kuyper heeft geklaagd over de V.U. Hij kreeg gelijk: zij faalde in de principiële fundering.

Een tijdlang heeft de A.R. Partij de grondvragen — zoover destijds in discussie komende — wél kunnen beantwoorden. Haar leden en haar leiding stonden in dezen schouder aan schouder. Dat kwam van Kuyper's veelomvattend genie. Maar er was een groote schaduwzijde: de wagen had een één-mans-bediening.

Nu is in de laatste jaren op meer dan één punt veel van wat Kuyper als axioma poneerde, aangevochten. Nieuwe denkbeelden braken zich baan; en voor een deel werden Kuyper's opvattingen bestreden, voor een ander deel genegeerd. Colijn heeft veel van Kuyper's ideeën „imaginair" genoemd; ik weet het uit zijn eigen mond, toen hij me eens inviteerde voor „De Standaard"; en zijn politiek heeft uitgewezen, dat hij naar dit inzicht ook handelde.

Waren nu de verhoudingen in de gemeenschap, die kerkelijk en politiek om Kuyper, later ook om Colijn, zich schaarde, niet zoo corrupt geworden door een onzaligen machtsstrijd ter bewaring bij voorbaat van de bestaande invloedscentra aan de V.U., en vandaar in de kerk, er zou meer plaats gekomen zijn voor een normale ontplooiing van die krachten, die met behoud van Kuyper's thetische en antithetische grondgedachten het pleit waren gaan voeren voor een nieuwe bezinning. De invloed van anderen, die steeds be-

⁶⁾ Dr. K. J. Popma, Calvinistische Geschiedenis-beschouwing, Franeker, 1945, p. 73, 91.

⁷⁾ Dooyeweerd, in: „Nieuw-Nederland", 1e Jaarg., No. 29.

⁸⁾ Dr. Jac. Jonker, Eenheid en verdeeldheid der kerk als religieus en praktisch probleem, Geref. Theol. Tijdschr., Jrg. 45, p. 62—80.

ander een
iets anders.
oed. De één
ij een alles-
lat hij juist
let in zonde
reden. Mits
te ontzien,
n te kunnen

leven.
t, d.w.z. op-
princi-
erkeerd.
gen van den
ouding van:
n, die han-
dsche wijze
p chris-
t laatste er-
ren.
ds geboden
nden.
a staan. Ne-
is pas ge-
s voor po-
nten temid-
de schatka-
K. S.

VEN
DE

X.
inzóóverre,
is onderwerp
en: hoe kan
llen, te doen
or 1946 (zie
ij doen wil:
a tot gehoor-
roep er geen
sele ethiek
de grond-
ng over het
en over het
van dat van
overtuiging
e Schrift en
dat gebeurt,
jeugd-leider).
n een oproep
gehoorzaam
een overeen-

den, dat een
rden, als ze
tend zal wer-

streden altijd
prip, opriep,
de en door-
wist aan te
n, doorgaans
n" van "heel
s. In Kersten
principes.
meer mannen
boreeren aan
ooraanstaande
heid. En aan
p een pro-
Op begin-
Kuyper heeft
zij faalde in

ondvragen —
wél kunnen
ding stonden
kwam van
as een groote
ans-bediening.
fan één punt
e, aangevoch-
aan; en voor
streden, voor
eft veel van
ik weet het
iviteerde voor
itgewezen, dat

teenschap, die
ok om Colijn,
den door een
voorbaat van
, en vandaar
zijn voor een
die met be-
tische grond-
voor een nieu-
die steeds be-

wuster zich associeeren met andersdenkenden, en
steeds minder studie van hun eigen confessionele
inhouden blijken te maken, ware dan te gemakkelijker
uitgeschakeld.

Maar juist nu onder inwerking van bedoelden
machtsstrijd eerst systematisch-langzaam en eindelijk
op een zeldzaam lichtvaardige manier, met één for-
schen greep, de wil zich doorzette om van wat „lint-
worm" heette, zich te ontdoen, kwam een positief
antwoord op de vraag, wat God concreet wil, meer
en meer onder de praktische onmogelijkheden te lig-
gen. „De natie" kan ons vragen: gij wilt ons oproe-
pen tot gehoorzaamheid aan Gods geboden: hoe
luiden ze dan? Het antwoord blijven we meer
en meer schuldig. Want over de grondvragen
werd men onzeker. Het negativisme van den haat,
door „de kerk" gevoed, leidt meer en meer tot chaot-
ische, babylonische spraakverwarring: men heeft
geen leiding meer, en wil geen strak-confessionele.

Typisch komt dit onzekere uit in een rede,
waarop te Birkhoven dr. M. Kruijswijk de syno-
docratische gebonden heeft onthaald. „Liep over
de cultuurvraag. Referent wou tusschen Barth en
Schilder dóór-koersen (verslag in „Trouw", 30 Juni
'47). Barth niet. Schilder ook niet. Want: diens cul-
tuurbegrip „leidt tot het ontloopen van het
eigenlijke vraagstuk dezer dagen".

Over niet veel verbaas ik me tegenwoordig: waar-
toe de kerkelijke haat al niet leiden kan! Het is waar,
dat Schilder's cultuur-begrip tot veel (bewuste) ont-
zegging leidt (ter wille van de „basileia"). Maar
dat het van de kwesties van den dag afvoert is voor
den man zelf een ontdekking. Wát hij over die ont-
zegging leerde (b.v. onder verwijzing naar Matth.
19:12) was **JUST** om het vermijden van de kwes-
ties van den dag te verbieden (zie heden: „Uit
de Schrift"). Terecht — ik weet niet meer wie en
waar — schreef iemand onlangs, dat de tijd nog niet
ver achter ons ligt, dat Hepp de mystieke zielezjes
voor de Schilder-jacht ving met zijn sneer over het
„lied van den arbeid" (!) dat daar in zijn buurt
de gezangen der „vrije genade" (!) overstemde; de tijd
ook, waarin Overduin klaagde, dat het pelgrim-zijn,
het op zoek zijn naar een andere wereld, te zeer
op den achtergrond kwam, wíl men al te zeer met
de problemen van den dag zich oecupeerde.

Zulke volslagen divergeerende polemische impro-
visaties, gespeend aan alle indringende argumentatie,
voldoen ongetwijfeld aan de bij de synodocratische
anti-revolutionairen bestaande behoefte aan op korten
termijn leverbaar anti-Schilder-propaganda-mate-
riaal. Velen denken dan: we redden zóó Kuyper. Maar
overigens bewijzen ze slechts, hoe onzeker de erge-
namen van Kuyper in groepsverband zijn. Ze hebben
maar één negatief beginsel: Kuyper niet te laten cri-
tiseren, althans niet in de kerk, door een kerk-mensch,
waar zoo iets nog opvalt. Terwijl dr. H. H. Kuyper in
de politiek, aan de V.U. (afgedacht van de theologi-
sche faculteit), niets meer te vertellen had om Kuy-
per's levenswerk te redden (en hen, die het aan de
V.U. nog probeerden, maar anders dan hij, hielp te-
genwerken, zooveel hij kon), daar heeft hij de slappe-
danigheid van de kerkelijke vergaderings-appa-
ratuur gebruikt om daar, met behulp van kerkelijke
vrienden, weg te werken wie Kuyper op details
afvielen. De glorie van dien naam moest op dat laat-
ste bolwerk worden gehandhaafd: de mythe!

Gevolg is: een politieke en culturele samenleving,
die al minder van Kuyper bewaard heeft, die een in
de grond problemen steeds meer verdeelde en on-
zekere leidersphalanx heeft, en toch te roepen staat:
verkondig heel de natie Gods ge-
bode n. De leus is van Kuyper, maar de leer van
Kuyper, waar is die gebleven?

Maar zoodra er van ónze zijde gezegd wordt: laat
de concrete inhoud van Gods gebod weer worden
in studie genomen, want de probleemstelling deugt
niet steeds, roept de leiding: dat is een brandje: blus-
schen, blusschen, localiseeren, niet over praten!

Waar dat naar toe moet? Naar de tragedie van een
„vroolijk" kersten-dom. Dat lijkt me even gevaarlijk
als het „klagende".
K. S.

PRATEN OF EERST SCHRIJVEN? III.

De heer Miedema vervolgt:

En nu verschijnt dan op 17 Mei 1947 de Reformatie
met een hoofdartikel: Samenspreken of niet. Natuur-
lijk zult U zich met uw medeondertekenaars hebben
gerealiseerd, dat samenspreken een tour de force op
het slappe koord is. Een kind kan met één vingertje
ons evenwicht verstoren. Daarom geen onvertogen
woord, opdat niemand zich ergere.

Onder ons gezegd: wat hier genoemd wordt, heb-
ben onze deputaten zich, bij mijn weten, heelemaal
niet gerealiseerd. Zij zijn niet bang voor een samen-
spreking, die ze immers na correspondentie hebben
aangeboden, nu voor de tweede maal, en zij zijn dus niet benaauwd voor een
„tour de force op het slappe koord". Ze zijn alleen
maar bang voor het niet leggen van een
vasten bodem, waarop de kerk Gods
kan stáán. En daarom zeggen ze: eerst schrijven:
dan ligt de bodem vast. En daarna kan
dan geen baby ons evenwicht meer verstoren; want

de kerk weet dan waar ze aan toe
is. — Voorts:

Reeds op de zesde regel van het artikel lees ik het
woord „synodocratisch" en U wilt nog wel, dat dit
woord in alle synodale bladen wordt afgedrukt. Is dit
taetvol?

Ongetwijfeld: het woord zegt precies wat we
tegen het kerk-recht der anderen hebben; we hebben
het in dit (de kern rakende) woord uitgespro-
ken kerkrechtelijk bezwaar dadelijk genoemd, en we
hebben er niet de minste behoefte aan, het te ver-
loochenen; we wilden, dat ook Ridderbos e.s. maar
ons verzochten, hun eerste woorden nog eens als be-
zwoeren voor God af te drukken in onze bladen — in
ruil natuurlijk voor de onze in hun bladen. Want zoo
iets past ons, als we zeggen, dat de H. Geest
ons leidt. Men verloochent deze geloofsverzeke-
ring — dat was het toch, als hun woorden serieus
zijn? — als men wat de H. Geest gezegd wordt on-
derwezen te hebben; later camoufleert. — Dan:

U weet, dat de groote massa zich aan dat woord ergert,
en vervolgens er om licht, al uw verdediging van „Geen
scheldwoord, maar typeerend woord" ten spijt.

De groote massa, die doet zooveel onzinnigs; maar
is dat een reden om de kern weg te snijden uit de ge-
sprekstaf? — Verder:

Dan volgt, twee regels verder het adres van den brief,
waarin dr. v. d. Zanden als 2e scriba van de zich noe-
mende Gen. Syn. der Geref. Kerken in Ned. wordt
aangesproken, waarin onze synodale broederen onge-
twijfeld eerder de bokshandschoen dan de broeder-
hand zullen zien, te meer, daar U zich zelf als depu-
taten der Geref. kerken in Nederland presenteert,
zonder het toevoegsel: zich noemende. Hiermee heeft
U de uitslag van de samenspreking reeds van te voren
vastgesteld en overbodig gemaakt.

Pardon: niet de UITSLAG, doch het UITGANGS-
PUNT der samenspreking is in deze pretentie te voren
vastgesteld. De anderen zeggen: WIJ bleven die wij
waren. WIJ constateeren: WIJ bleven die we waren.
Dat is over en weer bekend, en — bij God ook. En
nu laten we hun, d.w.z. den anderen, toe, ons al hun
argumenten tegen te voeren, en belooften bij voor-
baat: al onze menschen mogen ze allemaal lezen. Zij
kunnen ons dan controleeren als we soms foefjes
gebruiken om er af te komen. Dat is niet twee, maar
drie mijlen meegaan, dacht ik zoo. — We vervolgen:

Indien U beide partijen „zich noemende" had ge-
noemd, dan was er nog over te praten geweest, wie
gelijk had.

Wel, doet U eens aan beide „partijen" een voor-
stel? Eens kijken, wat de anderen ervan zouden zeg-
gen? Wij hebben geen bezwaar, het FEIT te consta-
teeren, dat we hierboven zelf releveerden: twee noe-
men zich met denzelfden naam. Dat weet iedereen.
Maar we hebben er wél tegen, iets te zeggen dat
we niet meenen, louter vanwege de salonmanieren.
Een salon is géén kerk. We meenen: juist waar er
twee zich noemen met denzelfden naam, móet er ge-
sproken worden over de vraag, wie gelijk heeft. Zijn
er trouwens geen rechtsvonnissen, die rustig verklar-
en: de („vrijgemaakte") kerk is de gereformeerde
kerk ter plaatse? We zouden niet graag deze verstan-
dige uitspraak, die voor ons zelf meer is dan ver-
standelijke conclusie, zelf willen tegenspreken. Maar
wij willen met genoegte brieven behandelen van de
overzijde, die ons aanspreken met: „zich noemende".
Op dit punt zijn we minder kleinzeurig dan die ons
bekende synodocratische vergaderingen, die ónze
vergaderingen, ook als ze vredesvoorstellen deden,
b.v. inzake de rechtbank-kwesties, doodkalm onbe-
antwoord lieten. Vanwege het adres. Dat precies het-
zelfde zeide, als wat de anderen zeiden. Overigens „po-
gingen tot samenspreking", moeten beginnen met te
zeggen: dit en dat is tusschen ons in geding. Wie dat
niet hóóren wil, maar wél zelf zeggen, die doet wat
vreemd. — Voorts:

Nu zegt U reeds voor het begin van de samen-
spreking: „Dr. v. d. Zanden, wij zijn alleen Gerefor-
meerd, U zult tot ons standpunt moeten overkomen".
Dit moge zoo zijn, en U moge met alle recht aan uw
zijde zoo denken, een poging tot verbroedering mag U
m.i. aldus niet inluiden.

Schrijver ziet het mis. Deputaten geven alles wat
zij tot nu toe voor Gods aangezicht hebben beleiden
in discussie; zij vinden dat wie w e r k e l i k
g e l ó ó f t, voor zoo'n discussie niet
bang moet zijn. Zij laten de anderen precies
hetzelfde recht, maar dan ook gelijken plicht (van
den ander „hooren", wat b.v. in de eerste procedure
nog nooit gebeurd is!!!), en zijn dus erg broederlijk
den broeder. Maar ze willen niet een spelletje:
alsof er geen kwesties zijn. En ze willen ook geen
„verbroedering". Ze willen voorloopig verhel-
dering; want ALS er ooit verbroedering zal kom-
men, dient de waarheid eerst te worden gezien.
De deputaten zeggen dus niet: „dr. v. d. Zanden, wij
zijn alleen gereformeerd, u zult dit en dat"; doch ze
verklaren: „vergadering van dr. v. d. Zanden, u ver-
klaart ons, nog in uw laatste schorsingen, als onge-
reformeerd; wij beweren, dat gij de zaken treurig trac-
teert, en nu moogt u alles zeggen wat u wilt, wij zul-
len het openlijk overwegen". Voor niets, zoo'n han-
del? Wel, ik weet geen vruchtbaarder lectuur, en geen

DEUXAES.

Er verandert toch per saldo in de wereld niet zoo
heel veel.....

— Pardon, Mijnheer, maar sedert 1940 en sinds
de bevrijding.....

— Is alles bij het oude gebleven.

— Maar, Mijnheer, tempora mutantur et nos.....

— Juist, ik weet wat U zeggen wilt: de tijden ver-
anderen, maar de mensch blijft zichzelf gelijk!

— Neen, maar.....

— Ja, Mijnheer! De vooroorlogse mensch en de
naoorlogse mensch, dat is zoo ongeveer hetzelfde.
Na 1919 was het „Jeugd steigert" en na 1945 „Jeugd
steigert". Van 1914—1918 leerden we den O.W.-er
kennen, en vandaag noemen we ze „zwarte Pieten".
Maar oud of jong, het sóort is hetzelfde.....

— Maar in de Kerk.....

— Is het net eender.

Ik moest daaraan denken, toen mijn aandacht nog
weer eens viel op de beschrijving van den Deuxaes-
bijbel.

— Deuxaes.....?

— Ja, Deuxaes! De term is aan het kaartspel ont-
leend.

— Maar Mijnheer, kerk en kaartspel!

— Laat me U eens vertellen hoe dat zit. De Deux-
aes-bijbel is een van de voorgangers van den staten-
bijbel, verschenen in 1562. De bezorgers van dezen
Nederlandschen Bijbel kwamen al vertalende, natuur-
lijk ook Nehemia 5:3 tegen. Daar staat — het gaat
over den herbouw van Jeruzalem —: „maar hunne
voortreffelijken brachten hunnen hals niet tot den
dienst hun HEEREN".

Aan den wederopbouw van de Kerkstad, van Je-
ruzalem, deed de „upper ten", in Amsterdam zouden
ze zeggen: „de gouden zoom van het Vondelpark"
niet mee.

En toen ze dat lazen, toen dachten die bijbelbe-
zorgers: het was in Nehemia's tijd al net als tegen-
woordig. En ze plaatsten bij Nehemia 3:5 de kant-
teekening.

„De armen moeten het cruyse dragen,
de rijke en geven niets.
Deuxaes en heeft niet,
Sixcinque en geeft niet,
Quater drij die helpen vrij".

Dit versje beteekent, dat de armen (Deuxaes) niet
kunnen geven, de rijken (Sixcinque) niet willen geven,
maar dat de middenklasse (Quater drij) gaarne de
lasten draagt.

Zoo was het in Nehemia's dagen.

Zoo was het vlak voor den tachtigjarigen oorlog:
toen hebben meest de „kleine luyden" het gedaan.

Zoo was het in de dagen der Afscheiding: „valsche
munt, in Nederland niet gangbaar".

Zoo moest Kuyper weer met de „kleine luyden"
beginnen.

En zoo is het vandaag weer. De Vonk van Schie-
dam.....

— Maar ds Vonk.....

— Die kan het soms aardig zeggen! De Vonk zei,
dat over het algemeen de bontjassen en de auto's
synodaal waren gebleven.....

Neen, Mijnheer, de wereld is zichzelf aardig gelijk
gebleven. En het kerkpubliek ook.

Quater drij, die helpen vrij!

D. E. C.

N.B. Schrijvende ons stukje „Duur gekocht" stel-
den we in het voorbijgaan een tweetal vragen. Eén
aan het adres van ds van Dijk, die daarop niet,
één aan de Alproch, die daarop wel reageerde. We
schreven over een film-ster, van wie we veronder-
stelden, dat ze bereid leek zóó in een film over Maria-
Magdalena de hoofdrol te vervullen en voegden daar-
aan toe de vraag: „iets voor de Alproch?" We ont-
vingen nu van deze Algemeen Protestantisch Chris-
telijke Filmactie te Zeist het antwoord, dat ze voor
een verfilming van dat onderwerp niets gevoelt. We
nemen daar dankbaar kennis van en geven het hier
door.
D. E. C.

betere voor het verstaan van de historie van kerk en
dogma, dan de protocollen van schriftelijke samen-
sprekingen of van mondelinge. Een tijd van sub-
jectief-oprechte tegenstanders is daar niet
bang voor. — Schr. zegt althans:

De door U als „niet zoo aangenaam in deze omstan-
digheden aandoende" gewraakte synodale bede, doet
het m.i. beter, als daar gezegd wordt: „dat de Geest
Gods ons beiden zoozeer doordringe van den eisch tot
het uiterste te worstelen om de noodzakelijke eenheid
der gelovigen, dat wij beiden ons zelven kunnen ver-
loochenen en hindernissen overwinnen".

Dit „gebed" „dóet" het beter, lees ik. Maar IS het
ook beter? Als ik bedenk, dat zij, die zóó bidden,
vóór dit hun gebed begonnen, hun revisie-belofte met
voeten te treden, toen een nieuwe formule opstelden,

om van de revisie der aan de oude gekoppelde processen zich af te maken met een sinister gebaar, voorts dat ze nog altijd schorsen, als iemand niet tot permanente oneerlijkheid te bewegen is, en dat ze dit alles uithalen, TERWIJL ze zeggen: laat ons toch eens bidden en „worstelen“, dan zeg ik: als gij gelooft, dat er te „worstelen“ is, dat uw standpunt aanvechtbaar is, waarom zet ge dan niet een poosje den heelen handelstop, onder voorwaarde, dat dat geen consequenties heeft voor later? Waarom doet ge dan alsnog in 1947 niet wat Schilder u adviseerde in December 1943: niet eens afschaffen dien besluitenboek, maar hem opschorten tot na het gesprek? Mooie woorden! DAT waren mooie handelingen geweest, als men gedaan had naar Schilder's advies, December 1943. Het is daarom een kloppen aan de verkeerde deur, als inzender ONS vraagt, nóg eens voor te slaan wat de heeren, die nu zeggen te bidden, hebben verworpen, naar hun zeggen óók biddende, toen de brand nog kon gebluscht worden. Als dhr M. vervolg:

Door dit synodale gebed te plaatsen tegen een achtergrond van feitjes, gebeurtenissen, al of niet zuiver bedoelde handelingen van synodale zijde in deze materie, doet U mij achter de regels lezen: Ja, ja, vroem in den mond in het publiek, maar bewust knoeien achter de schermen.

dan antwoorden wij: o neen, wij spreken van knoeien vóór de schermen. En juist omdat het stuk der deputaten zich bezig houdt met wat onder de zon, vóór het ijzeren gordijn, gebeurt, vergist zich de heer M., als hij verder schrijft:

Hoe zal dit dan niet van synodale zijde worden opgevat? Ik denk aan een roode lap en aan een stier. Zelfs al kon U objectief het synodale hart peilen, dan mocht U in dit stadium der samenspreking uw bevinding nog niet afdrucken en bovendien verlangen, dat de synodale bladen uw opinie overnemen. Alles wat irriteert moet vermeden worden. Op deze wijze voortgaande zult U de oorzaak zijn, dat het voor U op een kier openstaande broederhart aan den overkant haastig weer wordt toegesloten onder het slaken van de bekende verzuchting: „Zie je wel, er is met „die vent“ niet te praten, waarin dan dat synodale hart ongelijk zou hebben getuige uw houding op de Groninger synode. Doch de schuld van die foutieve verzuchting zal dan toch bij U liggen. Wee de ergernissen, prof. Schilder.

Ik herhaal: het „synodale hart“ bestaat niet, evenmin als het „synodale geweten“. De „roode lap“, die den stier prikkelt? Maar zelf verklaart „de stier“: die z.g. roode lap, wel, dat is mijn eigen glanzende huid! Inzender doet nu net, ALS OF de synodocratische leiders ook al zoo ongeveer schuld zien. Hoe komt hij er toe? Hebben ze nog niet pas gezegd: het is de wil des Heeren HEE-REN? We gaan nóg schorsen? Van hun pers spreken we nu maar niet eens. Moeten we dan niet zeggen: dit is volgens u de genade Gods, en volgens ons is het een gericht van boven, en daarom moeten we eens zakelijk daárover handelen? Laten we elkaar goed verstaan: elk gezeur over samenspreken, dat van deze officiële dingen, die men ginds halleluja-zaken noemt, zwijgt, zal gezeur blijven. Of er een op een kier openstaand broederhart is? Ik heb het nog niet ontdekt, en geloof, dat ds v. d. Born de zaken beter peilt, als hij constateert, dat ze n.l. onlangs ook al te Kampen in openbare woorden ons hebben „afgeschreven“. Maar wat raken mij

die hypothesen? En wat deert mij het spel met den gouden schijn? Alles wat „irriteert“ moet vermeden worden. Maar niets wat halleluja-stof genaamd wordt, b.v. de jongste schorsingen, in den naam des Heeren, mag als halleluja-stof vergeten worden, willen we althans nog bedenken, dat de naam „Ja(hweh)“ in het woord „halleluja“ opgesloten ligt. Er zijn er, die rekenen met de mogelijkheid, dat — o neen, niet bij de „onnoozele zielen“, maar bij enkele der leidende figuren — de stille gedachte leeft: er komt van een samenspreking toch niets, maar als we den vredeestoon aanslaan, houden we velen van vrijmaking terug, en in elk geval houden we de beslissing rekkende, en slijpen de fijne puntjes af in de memorie der menschen, laat ons dus den vredeestoon aanslaan, en straks bovendien nog het „resultaat“ boeken, te kunnen zeggen: „ze willen immers niet?“ Men versta me goed: ik zeg niet, dat het zoo is. Evenmin echter zeggen we: alleen bōoze harten rekenen met en alleen bōoze tongen fluisteren van deze mogelijkheid. Als ik zie, hoe er en door Ridderbos en door Nauta gedraaid is met woorden, in officiële stukken, om den mooieschijn maar te kunnen bewaren, dan verklaar ik, nadat ik die klacht heb gestaafd uit publicatie van officiële stukken, die mijnerzijds zijn openbaar gemaakt: het is mogelijk, dat er weer heel wat gedaan wordt, alleen maar om den mooieschijn te bewaren. Achter niemand's rug spreek ik hier kwaad: Ridderbos en Nauta hebben de kans gehad mijn publieke opmerkingen in „De Waarheid Luistert Nauw“ te weerleggen, doch hebben het niet gedaan. Maar wat hebben we aan zulke speculaties? Laat de massa zeggen: „ze willen niet“. Het nageslacht zal aanvullen: ze wilden geen onzakelijk geteem achter de schermen. Maar datzelfde nageslacht zal dan van de Ridderbossen c.s. zeggen: ZIJ WILDEN NIET, d.w.z. niet zakelijk, schriftelijk en kerkelijk-officieel, op de kwesties ingaan. De menschen, die in 1944 de razzia begonnen zijn, wisten bij voorbaat, uit mijn eigen mond, schriftelijk, dat ik de formule van 1944 niet kon aanvaarden. Dat wetende, stelden zij de vraag: ja of neen, aanvaarden? Zoo wisten ze ook, dat wij, die ons vrijmaakten, de officieel aangevoerde schorsingsgronden van 1944 geen bagatel vinden, omdat Gods Naam er boven en eronder staat (met hun pen dan altijd), en nu vermijden ze daárover schriftelijke stukken, hoewel ze die eerst in duizenden exemplaren over de kerken hebben uitgestrooid, en tot in „Aske-lon“ toe, toen het erop aankwam ons van de kerken, die we met liefde gediend hadden, los te maken, onder een stroom van nonsens-beweringen. En nu kan het mij, d.w.z. één van die deputaten, geen zier schelen, of ze al zeggen: „met dien vent is toch niets te beginnen“. Ik weet, dat ze het al maar over „dien vent“ hebben, en gun hun met hun schare eventueel dat genoegen. Ik ga niet, om mijn persoon een beetje aangenamer te maken, me in bochten wringen, alsof ze geen RECHTSPRAAK hadden ondernomen; en als de heer M. nu ook al net doet, alsof een stuk van zooveel deputaten een stuk van één man is, dan zeg ik ook hem: wee dien man, door wien de „ergernis“ komt. Ergernis, dat is een aanleiding tot zondigen. Eén der grootste „ergernissen“ is het voortdurend praten over dien éénen man, alsof niet aanstond prof. Greijdanus er is als schrijver van gravamina, en als geschorste, en ds D. v. Dijk als weggestuurd synodelid, en een

candidaat als geweigerd, en zoo veel meer. Zoolang de heeren over dien eenen persoon blijven roddelen, geloof ik van hun verzoeningswil geen steek. Want dat is de ergste misleiding, maar dan gehandhaafd. Ik zal niet de zaken der kerken bekijken onder het aspect van den persoon van K. S. Maar ik zal evenmin de zaken der kerk bekijken onder het gezichtspunt van den persoon van J. R., of F. W. G., of D. N., of een ander der grossierders in — schriftelijke stukken. Wel zal ik mijn schouders ophalen als zulke grossiers zeggen: schriftelijke stukken man, wel, dat geeft maar misverstanden..... Ik noem dit gezeur met een goeden term van collega Holwerda: zwendel.

En schrijver wete: ik laat geen „bevinding“ omtrent eenig „synodaal hart“ afdrucken, maar deputaten laten nog eens afdrucken wat de lieden van ginds zelf hebben laten afdrucken. We spreken toch over publieke zaken?

En als we ook maar één oogenblik voet gaven aan de camouflage-politiek (door mede te camoufleren) dan waren wij zelf gelegd onder het „wee“ van Matth. 18 (dat anders luidt dan schrijver citeert). Want dat de synodalistische kerken zoo tot zonde komen, is 't gevolg van de aanleiding-tot-zondigen (de „ergernis“) der camouflage der werkelijke geschiedenis.

Volgende week verder.

K. S.

DE ZWARTE LIJST.

V.

We meenden zoo langzamerhand aan het einde te zijn van de beschikbare gegevens over het verbieden van de sacramenten in de synodaal gebonden kerken. Maar telkens blijkt, dat er nog méér uit de historie naar boven komt.

Zoo hebben we nog niet vermeld, hoe in Delft vier broeders van het Avondmaal werden geweerd (br J. v. d. Kaden en nog drie anderen, zie „Ref.“ 16 Nov. 1946), nadat zij een voorlichtingsvergadering hadden belegd en een spreker hadden laten optreden.

In Delft is trouwens nog wel meer gebeurd. In de omgeving van deze plaats waren in den winter van 1945 „ondergedoken“ br en zr J. C. Nieuwlaat uit De Bilt. Deze br had zich in Juli 1944 reeds tot den kerkeraad aldaar gericht, doch zonder resultaat; daarna had hij met zijn vrouw de Acte van Vrijmaking ingezonden, doch werd den daarop volgende Zondag na bespreking toch onverhinderd toegelaten tot de Avondmaalsviering. In Jan. 1945 deelde hij dit alles schriftelijk mee aan den kerkeraad te Delft, daarbij uitdrukkelijk vermeldend, dat de door hem ingediende acte alleen een vrijmaking van de conscientie inhield, en wegens den voorloopigen „godsdiensvrede“ te De Bilt en Utrecht nog geen breuk met de plaatselijke kerk betekende. Tenslotte vroeg hij, of in deze omstandigheden de doop aan zijn kind te Delft kon worden bediend. Daar de kerkeraad te Delft eerst bericht wilde afwachten van dien te De Bilt, en dit door de uiterst moeilijke postverbinding lang uithleef, schreef br Nieuwlaat particulier aan ds G. van der Zanden te De Bilt. Deze antwoordde daarop in een persoonlijk schrijven (de kerkeraad kon toen niet over de zaak beraadslagen), met o.a. de volgende passage: „Bij den doop van Uw kind is het niet de vraag wat voor besluiten de Gen. Synode genomen heeft, maar of U instemt met den inhoud van het Doops-

Daarom gaat hij huisgezinswijze over in den dienst des Heeren, en worden zijne kinderen met hem gedoopt.“³⁾

En wat God nu verklaart en doet, dat wil zijn kind ook en met alle kracht.

Een gedoopte „kan niet wenschen dat iets van het zijne, en vooral niet dat zijn kroost, de ontwikkeling en voorzetting van zijn eigen wezen, buiten het verbond zouden blijven, waarin hij thans met God staat.

Daarom werpt hij zijn kroost van de baarmoeder af op den Heer; daarom brengt hij het terstond van de natuur tot de genade, van Adam tot Christus, van het werk verbond tot het genade-verbond.“⁴⁾

Het recht op den doop, hierop gefundeerd, dat God zijn kinderen met hun zaak tot zijn eigendom verklaart en het doel van den doop n.l. om de kinderen aan den Heere over te geven en toe te wijden vallen zoo samen.

„Regt en oogmerk vereenigen zich hier. Het kind van den bekeerden en gedoopten heiden is dus reeds geen heiden meer. In zijne ouders werd dat kind, als tot hun wezen behoorende, met alles wat zij zijn en bezitten, regtens den Heer geheiligd, terwijl hun uitdrukkelijk verlangen het bovendien dadelijk toewijde aan den Heer, door het te brengen onder het zegel van het verbond.“⁵⁾

Met alle kracht predikt Wormser dan, dat alle gedoopte kinderen den vollen, waarachtigen, steeds in alles volkomen gelijken doop ontvangen.

Dat blijkt naar zijn overtuiging vooral uit het dankgebed dat de gemeente na de bediening van den doop

³⁾ Idem, p. 42.

⁴⁾ Idem, p. 42.

⁵⁾ Idem, p. 43.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

OM HET HART DER REFORMATIE, XIX.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinck.

DE KINDERDOOP.

Hoe Wormser over den kinderdoop zal oordeelen is voor ieder, die de ontwikkeling van zijn gedachten tot dusver gevolgd heeft, volkomen duidelijk.

Wanneer hij daarover gaat spreken, wijst hij als fundeering van dien doop allereerst op „de genadige bestelling van den Heer, die in het verbond met Abraham opgerigt, heeft verklaard te willen zijn de God van hem en zijn zaad“.¹⁾

Eigenlijk is hiermee voldoende — wij alles — gezegd. De „formule des verbonds“ uit Gen. 17 is het vaste fundament van den kinderdoop; het goddelijke genadewoord waarop het recht van de kinderen op hun doop alleen en geheel is gefundeerd.

Maar als Wormser over het recht van de ouders om den doop voor hun kinderen te vragen en van de kinderen om dien te ontvangen, spreekt, wijst hij ook nog op wat anders.

De Heere heeft n.l. het rijke woord, dat Hij God

wil zijn van de geloovigen en hun zaad, niet maar als een grillig en willekeurig woord gesproken. Integendeel — dat God in zijn verbond óók de kinderen opnam, hangt samen met de structuur van de menschen en het menschelijke geslacht, zooals die naar Gods eeuwig welbehagen door God is gewild en bij de schepping door Hem werd gerealiseerd. Omdat nu de Schrift de menschen teekent, zooals ze door den Heere geschapen zijn, vinden we daarin „eene diepe opvatting van 's menschen wezen en bestaan“. Numelijk zoo, „dat hij één is met zijne kinderen; zijne kinderen de ontwikkeling en uitbreiding zijn van zijn wezen“. En het recht van de ouders om hun kinderen te doen doopen, het recht van de kinderen zelf op de ontvangst van den doop, heeft „naast de vergunning, die de Heer genadig heeft verleend“ n.l. in het woord aan Abraham, „zijn grond“ óók in die genoemde diepe opvatting van „s menschen wezen en bestaan“.²⁾

Wanneer nu iemand door God tot zijn eigendom is verklaard, dan heeft die goddelijke daad ook aanstands de verst reikende gevolgen voor de kinderen van den betrokkene. Want toen God beslag op hem legde, strekte Hij zijn hand ook uit naar zijn kinderen en verklaarde Hij plichtig dat ook die van toen af zijn eigendom waren.

„De gedoopte, de met Christus gestorvene en opgestane, de aan God toegewijde, is Gods dienaar met alles wat hij is en bezit, en ten allen tijde; op den troon en achter den ploeg; met al zijne bezittingen; met zijn gansche huis.“

Hij is met alles wat het zijne is den Heere geheiligd, met al zijne bezittingen, met al zijne vermogens, met al zijne krachten.

²⁾ Idem, p. 42/3.

¹⁾ De Kinderdoop p. 42.

formu
van gans
zonder
zijn met
interpret
welbewust
derland h
ander be
Zijn gemo
maar vals
weten, zo
ren“.

Dit br
er maar
zien, hoe
aanklacht

Br Nies
raad te D
en vrager
zoo, dat
„vrijgema
ben“.

Op 17
der gebo
„dat hij
door U h
sluiten d
ken in N
king gebr
vinden o
gen Doof
alhier in

Dit sta
lingen te
mee was
sacramen
zij openli
synodale

Nu ne
Avondma
Amstel
den op 2
raad gez
ten. Na
telijke be
censuur.
den de le
circulaire
J. Keizer
die same
het verb
inlichten
mogelijk
gaande z
van de
roep was
kebelt er
kerkeraa
gruwel v
wilt br v
kebelt d
en van h
tusschen
kerkeraa
van een
volution
Het be
Catechist
heette) c

uitsprek
niets als
uitgaat
doop ve
Maar de
niet aan

„De vi
in de da
spreken
abstr

Daarom
ieder ge
God het
eeniggeb
men hoe
zegelt er

Zij wi
houding,
te redde
kind
ding, wi
dankzeg
beroofd.

Dat ki
mak
verzegt
zelfs zor

Het n
kracht v
genadev
kracht v
verborge
tie“).⁶⁾

⁶⁾ Idem

meer.
on blijven
erzoe-
dat is de
afd. Ik
ler het as-
ik zal
bekij-
nt van
W. G., of
ierders
Wel zal ik
rs zeggen:
maar mis-
een goeden

ading" om-
depu-
lieden van
reken toch

en blik
age-po-
lan waren
th. 18 (dat
dat de syn-
n, is 't ge-
ergernis")
is.

K. S.

V.

et einde te
t verbieden
den kerken.
de historie

in Delft
en geweerd
zie „Ref.“
vergadering
n optreden.
eerd. In de
winter van
euwlaaf uit
eds tot den
ltaaf; daar-
Vrijmaking
den Zondag
aten tot de
hij dit alles
elft, daarbij
ingediende
ntie inhield,
ede" te De
tselijke kerk
eze omstan-
kon worden
erst bericht
en dit door
ag uitbleef,
G. van der
arop in een
en niet over
de passage:
et de vraag
omen heeft,
et Doops-

a den dienst

het hem ge-

at wil zijn

iets van het

ontwikkeling

ten het ver-
t God staat.

baarmoeder

terstond van

n tot Chris-

t genade-

undeerd, dat

in eigendom

om de kin-

oe te wijden

er. Het kind

is dus reeds

dat kind, als

it zij zijn en

wijl hun uit-

lijk toewijd-

der het zegel

dat alle ge-

en, steeds in

uit het dank-

van den doop

formulier en of U de vragen, die gesteld worden, van ganscher harte met „Ja“ kunt beantwoorden zonder er opvattingen in te schuiven die in strijd zijn met de historische, in onze kerken gehuldigde interpretatie. Wanneer U „Ja!“ zegt, maar daarmee welbewust niet bedoelt wat de Geref. Kerken in Nederland bedoelen, maar wat b.v. Greijdanus of een ander bedoelt, dan staat U niet recht voor God en Zijn gemeente — dan is Uw „Ja!“ niet waarachtig, maar vals. En een kerkeraad, die dat van U zou weten, zou op dien grond U den Doop moeten weigeren.

Dit briefgedeelte spreekt voor zichzelf. We zullen er maar geen commentaar aan toevoegen. Ieder kan zien, hoe in die dagen gewerkt werd met de valsche aanklacht van afwijking in de leer.

Br Nieuwlaaf gaf dezen brief door aan den kerkeraad te Delft, en voegde er enkele korte opmerkingen en vragen aan toe, o.a. deze: „wel zien wij momenteel zoo, dat beiden, dus zoowel: „Geref. Kerken“ als „vrijgemaakte Geref. Kerken“ recht van bestaan hebben“.

Op 17 Febr. 1945 werd hem namens den kerkeraad der gebonden kerk te Delft het volgende meegedeeld: „dat hij (de kerkeraad, L. D.) in verband met het door U ingenomen standpunt ten aanzien van de besluiten der Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland en gelet op het door U tot uitdrukking gebrachte kerkelijke standpunt geen vrijheid kan vinden om Uw verzoek tot bediening van den Heiligen Doop aan Uw kind in de Gereformeerde Kerk alhier in te willigen“.

Dit standpunt werd later door predikant en ouderlingen te De Bilt „vanzelfsprekend“ geacht. En daarmee was de situatie duidelijk genoeg geworden: de sacramenten geweigerd aan trouwe geloovigen, omdat zij openlijk verklaarden, niet in te stemmen met de synodale leernitspraken!

Nu nog een voorbeeld van ontheiliging van de Avondmaalstafel, zooals men die bestaan heeft te Amsterdam. Daar had een groep van bezwaardenen op 21 Dec. 1944 een verklaring aan den kerkeraad gezonden met betrekking tot de synode-besluiten. Naar aanleiding daarvan werd bij sommige ambtelijke bezoeken reeds gezinspeeld op noodzaak van censuur. Enkele maanden later (20 April 1945) werden de leden van de kerk te Amsterdam-Centrum per circulaire opgeroepen tot een vergadering, waarin ds J. Keizer van Krommenie zou spreken. Als doel van die samenkomst was aangegeven: „Teneinde U over het verloop van een en ander volledig te kunnen inlichten en om eventueel gezamenlijk misverstanden zoo mogelijk uit den weg te ruimen“. Blijkens de voorafgaande zinsneden doelde dit allereerst op het verloop van de contactpogingen met den kerkeraad. De oproep was ondertekend door de brs J. Faber, H. Kiebel en C. van Milligen. Weer werd toen door den kerkeraad het befaamde „meten met twee maten“ (de gruwel van de gedeformeerde kerk) toegepast. Terwijl br van Milligen geen vermaan kreeg, werd br Kiebel door dr Kunst met een wijkouderling bezocht en van het Avondmaal geweerd. Men gaf hem de keus tusschen conformering aan het standpunt van den kerkeraad of gaan naar de classis; het samenroepen van een bijeenkomst van gemeenteleden werd een revolutionaire daad genoemd.

Het beroep van br Kiebel op antw. 55 van den Catechismus mocht niet baten; waar hij (naar het heette) den kerkelijken weg verlaten had en ook wel-

uitsprekt. Natuurlijk verstaat men van dat gebed niets als men uitgaat van de praedestinatatie, als men uitgaat van een in het hart aanwezigen en door den doop verzegelde wedergeboorte of iets dergelijks. Maar de Vaders die dat gebed opstelden dachten ook niet aan zoo iets.

„De vaders spreken in het aangehaalde gebed en in de dankzegging met volkomen juistheid; maar zij spreken uit het genadeverbond, en niet uit de abstracte praedestinatatie.“

Daarom houde men wel in het oog, dat zij voor ieder gedoopt kind, hoofd voor hoofd, danken dat God het „door Zijn Heiligen Geest tot lidmaat Zijn eeniggeboren Zoons, en alzoo tot Zijn kind aangenomen heeft, en dat zelve met den Heiligen doop verzegelt en bekrachtigt“.

Zij wisten niets van die inwendige, stille voorbehouding, waardoor men thans somtijds de zaak tracht te redden, door er bij te denken: „mits het kind uitverkoren zij“: eene voorbehouding, waardoor het genadeverbond evenzeer als de dankzegging zelve van kracht en waarheid wordt beroofd.

Dat kind moet in zijn opwassen kunnen staan maken op de genade van God, die het in den doop verzegeld is; — verzegeld is, onvoorwaardelijk, ook zelve zonder de voorwaarde van uitverkoren te zijn.

Het moet den weg ten hemel kunnen inslaan uit kracht van hetgeen God hem geopenbaard heeft (het genadeverbond); want het kan dit niet doen uit kracht van hetgeen God voor hem tot dus verre heeft verborgen gehouden, (zijne personele praedestinatatie).⁹⁾

⁹⁾ Idem, p. 91.

gerde, zich in de toekomst van het bijeenroepen eener dergelijke samenkomst te onthouden, werd hij uitdrukkelijk schuldig verklaard aan de in het Avondmaalsformulier aangeduide zonde van het aanrichten van tweedracht, secten en mouterij (dus het vijfde gebod). De afhouding geschiedde volgens dr Kunst als een soort „voorcensuur“. De gevonniste schreef hierover een ernstigen brief aan den kerkeraad, met daarin deze vraag: „Broeders, hebt U wel ernstig overwogen, toen U aan Uw afgevaardigden Uw opdracht gaf, wat dit beteekende? Mij werd door Uw afgevaardigden medegedeeld, dat deze afhouding als een soort voorcensuur te beschouwen was, waarna dus eventueel verdere tuchtmaatregelen zullen volgen. Dit is dus in beginsel een uitbannen uit het Koninkrijk Gods“. Ondanks herhaald verzoek kwam van den kerkeraad geen antwoord. Toen op 1 Aug. 1945 de vrijmaking in Amsterdam-C. tot stand kwam, is deze zaak (naar later bleek) op den kerkeraad afgedaan als niet meer ter zake dienende, aangezien br Kiebel immers door zijn vrijmaking zich aan het opzicht van den kerkeraad onttrokken had! Ja, die weg is meer gevolgd in de kerken.....

Afhouding van 't Avondmaal heeft ook plaats gehad te Driesum. Daar had br A. Jagersma (thans predikant) leetuur verspreid, waarin de synodebesluiten werden bestreden. Hierover werd hij ernstig vermaand. De wijkouderling deelde hem mee, dat hij eigenlijk reeds onmiddellijk behoorde te worden afgehouden van het Avondmaal, maar dat de kerkeraad wegens den te korten tijd van vermaan daartoe nog niet was overgegaan. Op de vraag, wat de feitelijke gronden waren voor dit vermaan, moest het antwoord uitblijven. Br Jagersma wees er toen op, dat dit vermaan dan geen kerkelijke tucht was, doch dictatuur. Later deelde hij in een bespreking met den kerkeraad mee, dat hij instemde met den inhoud van de acte van vrijmaking. De kerkeraad liet hem echter toe tot de Avondmaalstafel. Na de viering schreef br Jagersma, dat hij tot zijn vreugde hieruit had opgemaakt, dat de kerkeraad dus blijkbaar de confessioneele binding aan de bekende uitspraken niet wilde doorvoeren.

Het antwoord van den kerkeraad luidde:

„Uw brief van 1 Nov. l.l. heeft den kerkeraad ten diepste bedroefd en hij vraagt zich af: is dat de vrucht van Uw avondmaalsviering?“

De kerkeraad heeft dan ook geen behoefte op een dergelijken brief in te gaan. Hij wil U alleen zeggen, dat de conclusies die U daarin trekt onjuist zijn.

Overigens wil de kerkeraad niet eerder met U over de kerkelijke kwesties spreken dan wanneer U belooft Uw heillooze actie in en buiten de gemeente te staken.

Gaarne zouden wij vóór a.s. Woensdag 8 Nov. van U vernemen of U met genoemde actie wilt ophouden“.

Br Jagersma wees er den kerkeraad schriftelijk op, dat hij daarmee in feite beschuldigd werd van een zondige Avondmaalsviering, en dat het voorts niet aanging, hem een eisch te stellen zonder daarover eerst behoorlijk met hem te spreken. Hij vroeg wat er nu precies in hem werd afgekeurd.

Op 9 Dec. d.a.v. kreeg hij mondeling bericht, dat hem de Avondmaalsgemeenschap was ontzegd. Grond? „Alles wat er gebeurd was!“ Verder niets.

Toen heeft br Jagersma een andere Avondmaalstafel opgezocht, waar zij, die heilig willen leven naar Gods Woord, niet werden afgehouden.

L. DOEKES.

HET LOFLIED OP DEN DOOP.

Is het wonder, dat Wormser's woord telkens overgaat in een loflied op het groote genadewonder, dat onze getrouwe God en Vader in den doop aan de zijnen schenkt?

In den doop, zoo roemt hij, heeft God alles gegeven. „De gansche geloofsweg van den christen toch is niets anders dan de voortgezette ontwikkeling van den doop, dien hij als kind of in lateren leeftijd heeft ontvangen; en zijne bekeering is niets anders dan het komen tot de bewustheid en tot de erkenning van hetgeen een Drieëinig Verbondsgod hem reeds als bewusteloos kind in den doop verzegelde voor hem te willen zijn.“⁷⁾

In den doop wordt ons den vasten, betrouwbaren weg geschonken, die ter zaligheid leidt, den weg des verbonds. Er zijn veel christenen die onder den geloofsweg verstaan „datgene wat een geloovige wedervaart: zijne bennauwdheden, vertroosting, onderzinkingen en bevindingen“. Maar dat is geheel onjuist. Dat alles is hoogstens wat men op den weg zoo al beleeft. Onder den geloofsweg moet men verstaan „den grond, dien men onder den voet heeft, waarop men wandelt; den weg, welke ieder die hem tot den einde bewandelt, onfeilbaar in de eeuwige heerlijkheid brengt“. En deze geloofsweg „ontwikkelt zich uit het genadeverbond“, dat ons in den doop wordt verzegeld, waar we door den doop in worden vastgezet.⁸⁾

⁷⁾ Idem, p. 25.

⁸⁾ Idem, p. 55.

HEEREN OF BROEDERS?

I

Het is met het „Geref. Weekblad“ een wonderlijk geval. Daarin schrijven geregeld de beide professoren Ridderbos, vader en zoon. De vader is sinds het eerste nummer van dit blad bezig met een langdradige herkauwing van de spijzen, die hij de kerken voorzette in het Praeadvies. Want dr Polman had gezegd, dat je het praeadvies gerust in de kachel kon stoppen, en de synode ontkende dat het ooit was geweest toetssteen voor de zuiverheid in de leer. En zoo verging dit befaamde stuk tot asch. Maar dr J. Ridderbos ziet kans, het stuk uit de asch te doen herrijzen, in afleveringen wel te verstaan. Het Geref. volk kon dat stuk indertijd ineens niet verwerken; maar prof. J. Ridderbos blijkt het noodig te achten, dat volk nu elke week een lepel toe te dienen, bereid naar hetzelfde recept uit dezelfde ingrediënten, zulks „tot opbouw van het Gereformeerde leven“. Vader Ridderbos blijft dus den nadruk leggen op het dogmatische. Maar zijn zoon-en-collega tapt uit een ander vaatje. Hij wil wel niet ontkennen, dat „onder en bij dit alles (met „alles“ is bedoeld: toelichting, praeadvies, zestien punten, vervangingsformule enz.) het confessioneel karakter van het eenmaal uitgesproken gehandhaafd werd, doch — zoo laat hij daarop volgen — ik ontken wel, dat het schisma onder deze leiding en in dien omvang ook maar in de verste verte zijn verklaring zou kunnen vinden in de handhaving van deze oude eenheidsformule. Wat hier beslist heeft was iets geheel anders, n.l. de wilkeur en de kerkelijke partijchap, die jaar en dag was gekweekt en die de Kerken na lang toezien en stilzwijgen, eindelijk bij haar waren naam hebben genoemd, toen zij in het hoofddeding niet van ketterij, maar van scheurmaking hebben gesproken. Er zijn teekenen, die er op wijzen, dat het ware karakter van dit schisma den volke duidelijk gaat worden, in en buiten de kerken“. Daarom spreekt de schrijver in zijn artikel dan ook bij voorkeur van het „Schilderschisma“.

Eerlijk gezegd, ik ben dankbaar voor deze ontboezeming. Niet zoozeer om de tegenstrijdigheid tusschen vader en zoon (de één zegt: het ging om het dogma, de ander: het ging eigenlijk om iets anders), want dat moeten ze onder elkaar maar uitmaken. Doch hierom: de zoon, die wel vaker zijn mond voorbijpraatte en uit de school klapte, openbaart hier voor de zooveelste maal wat de synode bezield, toen ze in '36 de „leergeschillen“ aan de orde stelde, en in '42 met „leeruitspraken“ kwam. Zoo stelde men het voor aan het volk, dat vóór de coullissen staat, waarachter de leidslieden „in comité-generaal“ vergaderen. Van '36 tot '44 zei men tot het volk: het gaat om de LEER!!! En toen onzerzijds geprotesteerd werd tegen de partijdigheid van het onderzoek, was de synode woedend over zulk een aantijging. Het ging om de LEER. Nu echter komt dr H. N. Ridderbos, die goed geïnformeerd is, ons de mentaliteit der leiders verklappen. Beslissend was heel iets anders. Pas bij de schorsing van Schilder hebben de kerken de zaak „eindelijk bij haar waren naam genoemd“. M.a.w. „leergeschillen“ was niet de ware naam, „leeruitspraken“ evenmin. Men wilde de kerkelijke partijchap treffen en onschadelijk maken. De partijchap van Schilder c.s.

De zaak der „leergeschillen“ werd dus aan de orde gesteld, niet om de handhaving der waarheid, doch tegen de partijgeest. En de uitspraken van '42

Ja, de doop brengt ons in en snoert ons vast aan Gods heerdijk verbond, „de hoofdzak, de groote vastigheid van het geloof, de overvloeiende bron van troost, en de krachtige hefboom tot evangelische heiligheid; en langs geen anderen weg, dan dien des geloofs in dat genadeverbond, leidt zij de geloovigen om hunner oeping en verkiezing vast te maken; dat is, op te klimmen tot hunne praedestinatatie.“⁹⁾

En deze altijd vaste, altijd waarachtige, altijd volle doop is ook steeds het vaste uitgangspunt voor Gods nieuwe genadeopenbaring na afval en verharding. Als God weer terugkomt tot zijn afvallig volk, dan gaat Hij van zijn doop uit, dan gedenkt Hij wat Hij in zijn doop beloofde, dan laat hij den doop weer glansen in het geloofsleven van zijn opnieuw geroepen kinderen. De doop kan „als zegel des genadeverbonds, van Gods zijde niet verboden worden“. Maar daarom mogen de instellingen Gods, speciaal de doop, „om de afwijkingen eener trouwelooze natie of kerk, (nooit) zwak, twijfelachtig, of krachteloos worden voorgesteld. Daardoor zou men ieder uitzicht op herstel of reformatie vernietigen“.¹⁰⁾

Inderdaad: het verbond des Heeren, zijn woord, zijn belofte, zijn doop zijn het uitgangspunt, de leidraad en het instrument voor onzen Vader als hij zijn volk weer opzoekt met zijn genade en liefde — en zij moeten ook voor ons het motief, het uitgangspunt en de norm zijn voor allen geloofsstrijd, kerkopbouw en beoefening van de gemeenschap der heiligen met al zijn kinderen.

C. V.

⁹⁾ Idem, p. 69.

¹⁰⁾ Idem, p. 44.

eveneens: ze werden niet gedaan om de eenigheid der leër, dat kostelijk patrimonium, zooals de synode nog in Juni '44 de kerken verzekerde; neen, men had die uitspraken noodig als een stok, om de partij-dige honden te kunnen slaan. Daarom zei men dan ook in het hoofdgeding (schorsing-Schilder) niet: U is een ketter, U wederstaat de waarheid Gods, doch: U is een scheurmaker, een partij-mensch, want U wederstaat de uitspraken-Ridderbos. Men wilde niet zich overtuigen, of hij boog voor God, doch of hij zwichtte voor een synode, gedirigeerd door Ridderbos. Je bent dan een partij-ganger, als je je niet aan de meerderheid onderwerpt. Van partijdigheid gesproken!!!

Maar nu constateer ik uit de eigen woorden van dr H. N. Ridderbos: de synodale leidslieden hebben dus acht jaren lang met een masker geloopen, en het Gereformeerde volk bedrogen! Ze zeiden allemaal: de leër! En ze maakten het volk onrustig. Doch ondertusschen organiseerden ze een klopjacht op de Schilder-groep, vanwege hun vermeende partijdigheid, en uit hoofde van eigen werkelijke partijdigheid.

Doch dan zou ik liever ook niet langer willen spreken van het „Schilder-schisma”. Die naam is import uit Amerika, al ligt het materiaal voor dit afgewerkte artikel grotendeels in den Aalders-achterklap. En bovendien bedekt die naam slechts weer de professoren-partijdigheid. Noem dan de dingen nu ook bij hun waren naam, en spreek in uw blad van den schorsingen-cyclus voortaan als van de Ridderbos-razzia. Dat het synodale werk dermate sinister zou zijn, dat pas bij het hoofdgeding de aap uit den mouw kwam, en de „heilige synode” toen eerst haar ware gelaat toonde, — dat is erger dan ik tot nu toe had durven denken. Ik hoop, dat Frits de Zwerver aan uw artikel evenveel aandacht geeft als ik. Ik hoop, dat hij nu eindelijk ziet, wie tijdens den oorlog hem zijn kerk hebben afgenomen: het waren deze gemaskerde lieden.

Maar dit alles is slechts inleiding. Want ik wilde in deze artikelen aandacht geven aan de critiek, die dr J. Ridderbos in hetzelfde orgaan oefent op den brief, geschreven door de vanwege de synode te Groningen benoemde deputaten inzake de samenspreking. De brief werd volledig afgedrukt in „De Reformatie”, nr 32 van 17 Mei j.l. Om dit artikel niet onnoodig lang te maken, is het wel goed als de lezers dat nummer bij de hand hebben.

Prof. Ridderbos becommenteert eerst de inleiding van onzen brief, de punten 1—3. De Groninger deputaten hadden daar herinnerd aan het feit, dat indertijd slechts een fragment van het synodocratische besluit inzake de samenspreking door ds Weggemans ter kennis onzer synode was gebracht, en ze wezen nu op het feit, dat in den antwoordbrief van Zwolle geen correspondentieadres, noch namen van deputaten waren genoemd; ze betreurden het, dat op deze wijze de zaak toch niet met den begeerden spoed ter hand werd genomen, en vroegen nu aan dr v. d. Zanden, dezen brief door te geven aan het lichaam, dat reeds aangewezen was of nog aangewezen zou worden.

Prof. Ridderbos bespeurt hier „een geest van over-dreven criticisme”. Gesteld al, dat hier een verzuim van zijn synode geweest zou zijn, „wat heeft het gehinderd?” Onze deputaten hebben zich toch weten te redden; bovendien was ons antwoord negatief. „Wat doet het er nu toe of de broeders wel of niet over de benoeming onzer deputaten zijn ingelicht?” Even verder zegt hij van het inleidend gedeelte, „dat het niets anders bevat dan ongemotiveerde en onzake-lijke klachten”, terwijl het volgende nummer spreekt van „klachten op papier over dingen van niets”. In dat verband juicht hij het toe, dat zijn synode afwees het voorstel onzer synode, dat de gansche correspondentie over en weer zou worden gepubliceerd in de kerkelijke pers.

Ik meen, dat hier reeds weer de diepe tegenstelling aan den dag treden. Wat me hindert in dit artikel van prof. Ridderbos, is de grenzeloze nonchalance, waarmee de zaak wordt gebagatelliseerd. „Wat hindert het? Wat doet het er toe?” Ik geloof, dat het er veel toe doet. Niet uit een oogpunt van burgerlijke beleefdheid — dien factor wil ik in dit verband graag buiten beschouwing laten —, doch uit een oogpunt van kerkelijken stijl. Immers, ginds zei men, toen men het besluit inzake samenspreking nam, dat men overtuigd was van de zonde der kerkelijke gedeeldheid, en dat men gehoorzaam wilde zijn aan het gebod van Christus inzake de eenheid der kerk. Men zei ook, dat deze zaak haast had. Maar als men een zoo ernstige zaak als de eenheid der kerk wil betrachten, en daarover een samenspreking met ons begeert, is het toch een kwestie van simplen ernst, dat men elkaar van zijn besluiten zoo volledig mogelijk op de hoogte stelt. Hoe kan de eene synode haar houding tegenover de besluiten der andere synode zuiver bepalen, als ze niet eens den volledi-gen tekst dier besluiten ontvangt? Prof. Ridderbos zegt: wat hindert het? Het hindert zooveel, dat men de andere partij verhindert een zuiver oordeel zich te vormen, en daarmee de heele zaak der vereeniging stagnaert. Als men ginds werkelijk de eenheid zocht, dan zou men direct in de eerste notawisseling serieus en vol-

ledig zijn. Als men bovendien zegt haast te hebben, dan moet men toch zeker zorgen dat de correspondentie niet vertraagd wordt door het ontbreken van een adres voor correspondentie. Want onder hun brief stonden wel de namen der leden van het moderamen hunner synode, maar we hadden geen bericht gehad, of dat moderamen nog als zodanig fungeerde. Vindt prof. Ridderbos het nu heusch kerkstijl ons eerst in oude kranten te laten nasnuffelen of zijn synode definitief of provisorisch gesloten is, m.a.w. of de moderamenleden nog een synodale functie hebben, of weer dominee zijn zonder meer? Prof. Ridderbos vindt dit alles „dingen van niets”. Ik vind het veelbetekendend. Als men bij de eerste poging om tot eenheid te komen, zoo nonchalant is en zoo slordig, wie zou dan ifet hui-veren voor het vervolg? Waar is dan de ernst, waar blijkt de haast, die men om Gods wil zegt te willen betrachten?

Onder punt 2 zeiden onze deputaten, dat het besluit der Zwolsche synode den weg tot hereeniging noodeloos langer had gemaakt door de afwijzing van de gedachte eener schriftelijke samenspreking. Wij waren gebonden aan de opdracht van Groningen: eerst schriftelijk, later eventueel mondeling. Prof. Ridderbos reageert op deze passage aldus: „Ja, de kortste weg is zeker, dat de één een voorstel doet, en de ander dit aanstands aanvaardt. Maar wanneer de ander meent, tegen dat voorstel bezwaar te moeten maken, mag men hem daar toch geen verwijt van maken. Of, indien men deze methode toch wil volgen, dan moet men ze ook eerlijk toepassen. Onze kerken zijn begonnen met de „vrijgemaakte” kerken om een samenspreking te verzoeken. Daartegenover hebben laatstgenoemde kerken gesteld, dat ze voorloopig alleen tot schriftelijke correspondentie bereid zijn. Als men nu spreekt over het verlengen van den weg, wie heeft dat dan gedaan? Mij dunkt, deputaten worden hier teveel geleid door de kinderlijk-naieve gedachte, dat de schuld natuürljk altijd bij den ander is”.

Prof. Ridderbos weet wel beter. Onze synode had uitvoerig rekenschap aan de zijne gegeven, waarom ze het verzoek tot samenspreking in dien vorm niet kon inwilligen. Het zou „zondig, gevaarlijk, schadelijk en zinloos” zijn. Wij hebben dus niet gezegd: wij hebben overwogen de bezwaren, die wij tegen ons verzoek tot samenspreking in dien vorm niet konden inwilligen. Maar Zwolle ging op niet één der argumenten in, ze trachtte niet één onzer principiele bezwaren te ontzenuwen; ze antwoordt ijskoud: de weg die U voorstelt duurt ons te lang, daarom hebben wij overwegend bezwaar. „Overwiegend” bezwaar, en een bezwaar van practischen aard. Doch bij ons waren principiele bezwaren. Wie verlangt nu den weg noodeloos? Niet hij, die om principiele redenen, onder breede argumentatie zegt: voor mij staat voorloopig slechts de weg van schriftelijke correspondentie open; maar wel hij, die, zonder argumentatie, om louter praktische redenen, verklaart: ik weiger den weg in te slaan, den eenigen weg dien gij met een goed geweten kunt gaan. Het antwoord van Zwolle wilde ons brengen op een weg, waarvan we pas met nadruk hadden verklaard, dat we dien niet mochten gaan. Een dergelijk voorstel is immoreel, tenzij men tracht aan te toonen, dat de voorgestelde weg van samenspreking door God niet verboden was. Als prof. Ridderbos nu onze principiele bezwaren ziet als een uiting van een kinderlijke naliviteit, die alle schuld natuürljk bij den ander zoekt, dan zeg ik weer: U weet wel beter; U spreekt weer een vals ch getuigenis tegen uw naaste. U zegt: „de geest, die hier spreekt, is niet een geest van samenbinding, doch van verdeeling”. Doch de nonchalance, waarmee U de zaak behandelt wilt zien, en de caricaturen die u teekent van onze motieven, maken de verdeeldheid te grooter, ook al begeleidt U uw slordige caricaturen met theatrale verzuchtingen om eenheid.

B. HOLWERDA.

1) Bovendien wij wisten niet eens of de van gindsche zijde aangewezen deputaten nog in functie waren door herbenoeming; of er misschien anderen waren; of ze er nog waren. (Redactie).

THEOLOGISCHE HOOGESCHOOL: EEN BROKJE HISTORIE.

Van de kerk van Bergschenhoek ontving onze Theologische Hoogeschool een aardig geschenk. Men weet, dat zij voor de geschiedenis der Vrijmaking van bijzondere betekenis is geworden zonder dat zelf te willen. Nu heeft deze kerk aan ons gebouw een calligraphie aangeboden, waarin onder een teekening van het kerkgebouw is opgenomen de tekst van de kern van het synodale besluit om deze kerk te plaatsen buiten het verband, met name dan deze woorden uit dit besluit:

„1. den schismatieken kerkeraad met wie zich onder zijn leiding stellen niet langer als Geref. Kerk in het verband van de Geref. Kerken in Nederland te beschouwen,

2. aan Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid op te dragen, de kerk van Bergschenhoek van de lijst der bij de overheid bekende Geref. Kerken te doen afvoeren.”

Tot zoover de tekst. Tegenover het tot in de officiële Acta toe doorgetrokken verzwijgen óók al van dit harde feit, is het goed, dat de kerk van Bergschenhoek de herinnering er aan levendig houdt.

K. S.

HET BIBLIOTHEEKFONDS VAN ONZE THEOL. HOOGESCHOOL.

Met blijdschap kunnen we mededeelen, dat onze Vrouwen over het eerste kwartaal van 1947 bijeengebracht hebben een bedrag van f 6000.—, dat inmiddels afgedragen werd aan den bibliothecaris van onze Theol. Hoogeschool, prof. dr K. Schilder.

We zijn dankbaar, dat zoo de actie onder onze Vrouwen levendig blijft voor de bibliotheek van onze Hoogeschool.

Laten we ook het tweede kwartaal van 1947 met dezelfde bereidheid elke week onze vijf cent afzonderen voor dit mooie doel.

Straks hopen we op onzen Schooldag opnieuw een bedrag af te dragen, om dan tevens te vermelden welk bedrag er over het afgelopen jaar, door onze kleine bijdragen van elke week, werd bijeengebracht.

Ook daarin zullen we opnieuw zien hoe groot de macht van het kleine is!

Door de „kleine” wordt mede de zaak van onze kerken gebouwd, want onze School is immers de School der Kerken!

Zegene de Heere, mede door de geringe hulp van onze Vrouwen, het werk vóór en dóór onze Theol. Hoogeschool.

Mocht er hier en daar nog geen plaatselijk comité zijn, dan zou de Commissie voor het Bibliotheek-fonds gaarne hiermee in kennis gesteld worden.

Kampen, Vloedijk 104.

B. v. d. Berg.

EEN VRAAG VAN „TROUW”.

„Trouw” van 4 Juli geeft in een hoofdartikel enkele opmerkingen over den nieuwen premier-minister van den Mussert van Ned. O-Indië: de man heet Sjarifoeddin. Zeer links. Extreem anti-Nederlandsch. Aldus „Trouw”. Linkscher dan Sjahrir (aangeprezen door de zendingmannen van de kerk der H.H. Schouten en Bruins Slot).

Maar dan komt het. Sjarifoeddin is toch „christen”, en, naar betrouwbare getuigen, „oprecht christen”, d.w.z., „die zich zijn geloof niet schaamt”. Aan deze opmerking knoopt „Trouw” vast: „hier treedt een vershijsel aan het licht, dat in de Indonesische Christenheid veel wordt waargenomen. Vele Indonesische Christenen isoleeren hun Christen-zijn van hun maatschappelijke en politieke opvattingen. Wij vreezen, dat hier de Zending een groote schuld heeft. Heeft zij in ongenoegzame mate de Indonesische Christenen doordrongen van het feit, dat heel het menschelijke leven doortrokken moet zijn van den geest van Christus en van de beginselen van zijn woord?”

Tot zoover „Trouw”.

Wij voor ons weten niet, met welke christelijke elementen Sjarifoeddin in contact gestaan heeft. Maar we zouden op de vraag van „Trouw”, of misschien de Zending hier schuld heeft, bevestigend willen antwoorden. Wij laten daarbij in het midden de vraag, of „Trouw”, enkele kolommen verder, wel een goed beeld geeft van Sjarifoeddin's verleden; men zou den indruk krijgen, alsof de man den Japanners zoo onwelgevallig was van begin tot eind, maar we herinneren er aan (vgl. „Ref. XXI, 351), dat het geïllustreerde tijdschrift „Djawa Baroe” („Het Nieuwe Java”), japaansch uitgaaf (zoo ongeveer als de „Deutsche Zeitung”), ook Sjarifoeddin's portret publiceerde naast dat van Soekarno, Hatta, enz., enz. in de rij der lieden van de nieuwe orde.

Maar wat die Zending betreft: die is meer en meer in handen gekomen van menschen, die het christen-zijn losmaken van politieke en maatschappelijke opvattingen. En Batavia (synodaal) ruilt met barthianen. „Trouw” deed beter, zich op tijd te laten waarschuwen. Want het blad zal vergeefs klagen, achter de feiten aan, als het niet duidelijk en scherp zich realiseert, dat de naaste vrienden van zijn eigen leiding de schuld dragen van den achteruitgang, die thans „Trouw” terecht ontroert. De kerkelijke vrienden van „Trouw”'s leiding hebben in de kerk vanwege een dwaas (immers ondeskundig-dogmatisch) en misdadig (immers de K.O. schendend) drijven hun kerken er toe verleid, zich los te maken van menschen, die de waarschuwing, die „Trouw” thans laat hooren, ook wilden doen uitgaan tegen ondermijnende invloeden, die aan deze vrienden onschendbaar leken omdat ze aan of van de V.U. waren. En toen kreeg de linksche groep ineens haar kans. Haar blinden haat leefde ze uit tegen de rechtsche flank, en het „Parijs” van een auto-da-fé tegen deze onhandelbare anti-syntheselieden

was hun tje, dat En nu kn die lid va haar-onde vinden. E kantjes antithese is. „Trouw niet sluit.

En als zulke dir tweede m mee g V.U. ge A.R. St wezen en der” stuc denken, en of er V.U., na gemeen P haar besl nadenken. Dijk—V.U ben en ze — aan ke en koppig ze voor v volhielde gingen in meer (zie Tenslot onze g partij „V in politie dan niet z Niet dat met Bav ken, was

1) „Opz lemmer o wat ander

ZENDT

Groot tot open tavia en taling en a making i

Men m

Er is

Ook leet uitsteken

Naar a

ders in I

tingslectu

kerkeras

missie b

opwekt:

1. Zoo

een der c

den en b

als voor

Voor on

adres in

2. Voc

lichtings

na lezing

zenden.

3. Uw

tingslectu

rekening

weg 57a

Bankvere

terdam-Z

Voort

elders re

hetzelfde

nich zoo

de Comm

gelijk ce

Alle b

vriendelij

„DE JA

Wij r

indische

capitulat

merhorn

opgedro

leid” tot

t wie zich onder
ref. Kerk in het
ederland te be-

ndentie met de
van Bergschen-
bekende Geref.

tot in de offi-
gen óók al van
van Bergschen-
houdt.

K. S.

SCHOOL.

, dat onze Vrou-
7 bijeengebracht
inmiddels afge-
en onze Theol.

nder onze Vrou-
van onze Hoo-

l van 1947 met
if cent afzonde-

ag opnieuw een
vermelden welk
loor onze kleine
gebracht.

hoe groot de

zaak van onze
is immers de

ringe hulp van
ór onze Theol.

laatselijk comité
bibliotheek-fonds
rden.

B. v. d. Berg.

hoofdartikel en-
premier-minister
; de man heet
ti-Nederlandsch.

ir (aangeprezen
ir H.H. Schouten

och „christen“
recht christen“
nt“.) Aan deze
hier treedt een
de Indonesische

n. Vele Indone-
en-zijn van hun
gen. Wij vree-

een groote
egzame mate de
n van het feit,
ortrokken moet
in de beginselen

elke christelijke
aan heeft. Maar
', of misschien
and willen aan-
idden de vraag,
wel een goed
n; men zou den
anners zoo on-
aar we herinne-
et geïllustreerde
(Nieuwe Java“).

als de „Deut-
tret publiceerde
enz. in de rij

die is meer en
nschen, die het
n maatschappe-
laal) ruilt met
p tijd te laten
ergeefs klagen,
delijk en scherp
van zijn eigen
ateruitgang, die
terkelijke vrien-
a de kerk van-
dogmatisch) en
d) drijven hun
a van menschen,
uns laat hooren,
nende invloeden,
leken omdat ze
teeg de linkache
haat leefde ze
Parijs“ van een
i-syntheselieden

was hun wel een één-dags-bindinkje aan een formule-
tje, dat hen verder geen zier interesseerde, waard.
En nu krijgen we zendingsmannen (van dien kant),
die lid van de P. v. d. A. zijn. En wij krijgen middel-
baar-onderwijs-menschen, die dat heelemaal niet gek
vinden. En artikelen, in „Trouw“ (a.i.), die de scherpe
kantjes eraf slijpen, en een jeugd-leidraad, die de
antithese wegdeneert juist daar waar ze het diepst
is. „Trouw“ wil wel dweilen. Maar het helpt de kraan
niet sluiten.

En als „Trouw“ het weten wil, we denken óók aan
zulke dingen, als we, vóór we geld geven aan een
tweede miljoen, eerst eens willen weten wat er
mee gedaan wordt. Als een deel ook aan de
V.U. gegeven of besteed wordt voor een leerstoel in
A.R. Staatskunde b.v. (die er allang had moeten
wezen en dan niet als een leerstoel voor een „bizon-
der“ studievak), dan willen we eens over die V.U.
denken, en we willen eens kijken wie den zetel krijgt,
en of er waarborgen zijn. En als de omzetting van de
V.U., na verkregen hoogere rijkssubsidie, in een Al-
gemeen Protestantische Universiteit, met Utrecht b.v.,
haar beslag macht krijgen, dan willen we eerst even
nadenken. We willen ons realiseren, dat Ridderbos-
Dijk-V.U. de kerk hopeloos in de war gestuurd heb-
ben en zóó ons volk hebben overgeleverd — indirect
— aan kerkbedervende machten, omdat ze kortzichtig
en koppig waren toen ze degenen wegwerkten, die wat
ze voor waarheid hielden, ook tegen hun clubgenooten
volhielden, en tegen henzelf, toen ze aan 't draaien
gingen in synodale commissies en zulke dingaigheids-
meer (zie mijn correspondentie, gepubliceerd).

Tenslotte: als de Heer Schouten de bespreking van
onze geloofsinzichten binnen de politieke
partij „verbiedt“, of de zendingsmannen zijner kerk
in politieke zaken wil doen zwijgen, gaat ook hij
dan niet zoo scheef, als „Trouw“ de Zending ziet gaan?
Niet dat die zendingsmenschen spraken, maar dat ze
met Bavinck, den synthese-man) VERKEERD sprak-
ken, was onze grief.

K. S.

*) „Oprecht“ in den zin van „echt“ („oprechte haar-
lemmer olie“, is olie van het zuivere recept) is natuurlijk
wat anders.

ZENDT LECTUUR OVER EN HELPT ONS!

Groot is de ijver van de nog kleine, pas opnieuw
tot openbaring gekomen vrijgemaakte kerken in Ba-
tavia en Buitenzorg om door het geven van voorlich-
ting en adviezen den reformatorischen geest der vrij-
making in geheel Indië te laten doorwerken.

Men moet ook daar „de ware toedracht“ weten.
Er is dringend behoefte aan voorlichtingslectuur.
Ook lectuur, die voor U „oud“ is, kan in Indië nog
uitstekende diensten doen.

Naar aanleiding van een verzoek van eenige broe-
ders in Indië om het regelmatig zenden van voorlich-
tingslectuur naar Indië te willen regelen, heeft de
kerkeraad van Rotterdam-Zuid hiervoor een Com-
missie benoemd, die U met den meesten aandrang
opwekt:

1. Zooveel mogelijk en zoo spoedig mogelijk aan
een der onderstaande adressen de door U gelezen bla-
den en brochures van de vrijgemaakte Geref. pers, die
als voorlichtingslectuur kunnen dienen, in te zenden.
Voor onmiddellijke doorzending naar een centraal
adres in Indië zal dan worden zorggedragen.

2. Voortaan geregeld Uw kerkelijke bladen, voor-
lichtingslectuur omtrent de Vrijmaking bevattend,
na lezing aan een der onderstaande adressen door te
zenden.

3. Uw bijdrage voor een fonds, waaruit de voorlich-
tingslectuur kan worden aangekocht, te storten op de
rekening ten name van den heer T. Jongeling, Rand-
weg 57a (Lecturfonds Indië) bij de Rotterdamsche
Bankvereniging, Bijkantoor Beijerlandsehlana, Rot-
terdam-Zuid (Postgiro-nummer 132283).

Voorts verzoeken ondergeteekenden alle eventueel
elders reeds bestaande commissies in den lande, die
hetzelfde beoogen als de hiervoor bedoelde commissie,
zich zoo spoedig mogelijk in verbinding te stellen met
de Commissie in Rotterdam-Zuid, opdat zooveel mo-
gelijk centraal en landelijk gewerkt worde.

Alle bladen der vrijgemaakte Geref. pers worden
vriendelijk verzocht het bovenstaande over te nemen.

T. JONGELING,
Randweg 57a, Rotterdam-Zuid.

J. J. GROENENDIJK,
Lange Hilleweg 36a, Rotterdam-Zuid.

JOH. E. HUTTEN,
Wevershoekstr. 55b, Rotterdam-Zuid.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

„DE JAVAAN WORDT MISHANDELD“.

Wij realiseren ons, dat de oppositie tegen het
indische beleid, gelijk dit in 1945 na de japaan-
se capitulatie door het driemanschap Van Mook-Scher-
merhorn-Logemann aan het nederlandsche volk werd
opgedrongen, steeds heeft volgehouden, dat dit „be-
leid“ tot een catastrofe moest voeren.

Droegen onze hedendaagsche regenten nu nog be-
poederde pruiken en insgelijks de gematigde en rek-
kelijke predikanten, een kind zou begrijpen, hoe het
met ons land en volk is gesteld. Ieder zou weten, waar
het met ons nationaal bestaan, onze nationale eer,
ons godsdienstig leven op uit moet loopen. Want ieder
Nederlander weet nog wel iets van de geschiedenis
der achttiende eeuw, al spreekt hij er niet graag over.

Niet, dat er dan geen aanhangers en bewonderaars
zouden zijn.

Links-extreme groepen gaat het verval nooit hard
genoeg.

Ook blijven er altijd gemakzuchtige meeloopers, die
er op rekenen, dat de zondvloed nà hen komt.

Tenslotte zijn er ook menschen, die aan het systeem
een baantje boven hun capaciteiten danken.

Maar zulke in 't oog loopende uiterlijke kenteeken-
en als pruiken zijn er niet. Het verval is er echter
niet minder om.

Zie slechts, hoe de indische regering soebad bij
de australische bootwerkers om opheffing van de boy-
cot op nederlandsche schepen en zich daarbij den
steun van Sjahrir verzekert.

Hoor den toon, welken Nederland reeds twintig
maanden van de republikeinen verdraagt.

Let op de beleedigingen, welke buitenlandsche avon-
turiërs ons ongestraft in Indië aandoen.

Vergeet niet de terging, welke onze troepen en
onze marine hebben te verduren.

Merk op en zie, hoe onze Regeering angstvallig
toeziet of er ook ergens in Londen of New York een
wenkbrauw gefronst wordt tegen the Dutch.

Misken niet de beteekenis van het jongste bedrijf.
Er reisde een commissie naar Djokja om een „krach-
tige“ nota (van 6 à 7 meter lengte) aan te bieden,
onder veel plichtplegingen en naar we — gezien de
namen der aanbidders — mogen veronderstellen, met
aanwijzing van het gat waardoor Soekarno en de
zijnen nog kunnen kruipen om de zaak opnieuw op
sleeptouw te houden, hetgeen — naar we hopen —
vergeefsche moeite en overbodige vernedering zal
blijken.

Aan alles komt een eind. Onze achttiende eeuwse
pruikdragers hebben tenslotte de barbaarse zee-
rovers óók niet enkel met geld en goede woorden
zich van 't lijf kunnen houden.

Twintig maanden lang sukkelden we door veel
ellende naar den afgrond.

Al dien tijd smaadt en vernedering.

Al dien tijd ergernis over zooveel leugen, volks-
misleiding en bedrog.

Al dien tijd levend onder de dictatuur Van Mook-
Schermerhorn, waar de incompetenten de kans van
hun leven hebben en de bekwaamen de bons krijgen.
Waar de collaborateurs amnestie verkrijgen en pro-
gressief zijn, maar degenen, die zowel den Jap als
de Japaneesche republiek afwezen, den nieuwen geest
maar niet kunnen begrijpen en dus reactionair zijn.
Nu staan we dan voor den afgrond.

Het kan niet langer worden verbleemd. De Rege-
ringsvoorlichtingsdienst te Batavia gaat zelfs zo-
ver, langwijlige commentaren te leveren, die een aan-
eening zijn van verwijten aan het adres van Djokja.
Het zonderlinge verschijnsel doet zich voor, dat men,
luisterend naar den R.V.D., een generale repetitie
krijgt van al wat de bestrijders van de regeerings-
politiek reeds twintig maanden lang in woord en ge-
schrift naar voren hebben gebracht: gij wilt geen
samenwerking, gij zijt uit de japaan- school, gij zijt
niet in staat tot regeeren, gij hebt geen volksbelang
op het oog, gij hebt ellende over uw land gebracht,
gij wilt een dictatuur over geheel Indonesië, gij hebt
nog nimmer een belofte gehouden, enz. enz.

En het merkwaardigste is wel, dat er een toon valt
te beluisteren, die het doet voorkomen of de Neder-
landers altijd wel vermoed hebben, dat er met de Re-
publiek geen land te bezellen was, maar dat zij heel
veel geduld hebben geoefend. Dat geduld heet dan
nu op te zijn (de R.V.D. onderschat prof. Schermer-
horn!).

Je kunt je ooren niet gelooven, als je de R.V.D.
hoort verklaren, dat weliswaar Nederlanders het bin-
nenland hebben bezocht en verteld, dat de Republiek
zoo goed functioneert, maar dat de Regeering wel
beter weet en diep doordrongen is van den ernst van
den toestand. (Vroeger heeft de R.V.D. de verkla-
ringen van de enthousiaste bezoekers van de daken
gebazuind.) De R.V.D. weet heel goed, zoo vernemen
we, dat een bord „Ministerie van Financiën“ ergens
voor een huis te Djokjakarta nog niet beteekent, dat
het kantoor daarachter werkelijk aanspraak mag ma-
ken op dien naam.

Dat alles hooren we nu!

Een R.V.D. schijnt een eigenaardig instituut te zijn.
Eens verklaarde de nederlandse Regeering in bijna
hartstochtelijke bewoordingen, dat zij Soekarno en
Hatta verfoeide en nooit met hen zou onderhandelen.
Toen was professor Schermerhorn nog minister-pre-
sident. Later beweerde de R.V.D. dat Soekarno en de
Republiek niet waren te scheiden en dat de Rege-
ring dat altijd al begrepen had. Het had geen zin om
nog langer kiekeboe te spelen: onderhandelen met de
Republiek beteekende onderhandelen ook met Soekar-
no. Niet lang daarna prijken de kranten met foto's
van professor Schermerhorn en de overige lachende

leden van de Commissie-Generaal aan één disch met
Soekarno, Hatta en de leden van de indonesische de-
legatie.

Vele Nederlanders, die de japaan- gruwelen aan
den lijve hebben ondervonden, konden dat niet waar-
deeren. Zij herinnerden zich de portretten van de gnu-
vende en buigende Soekarno en Hatta in gezelschap
van Tojo. En zij dachten aan vrienden en kennissen,
velen aan familieleden, die vermoord werden na de
capitulatie en aan de ellendigen in de kampen, die als
koopwaar werden gebruikt door de republikeinse
onderhandelaars. Zij voelden zich verraden.

Mogen we nu den R.V.D. gelooven, dan schijnt deze
dienst toen ook al tegen zijn geweten in te hebben
gesproken en gepropageerd.

Maar, zoals we zeiden, er valt niet veel meer te
verbloemen.

Het beleid Van Mook-Schermerhorn heeft millioe-
nen menschen het leven gekost.

De Soendanezen en Madoerezen hebben er ge-
noeg van en willen van de Republiek af en op Suma-
tra stort het kaartenhuis ook ineen.

Links heeft er een eer in gesteld, de indonesische
kwesatie op progressieve wijze tot een oplossing te
brengen en de roomsche coalitiegenoot heeft niet kun-
nen of niet willen voorkomen, dat de sleutelposities
in handen van de Partij van den Arbeid kwamen.

Daar zetelen de bewierookte groote mannen.

Links heeft zijn arbeidersleiders naar de Republiek
gezonden en niemand zal verwacht hebben, dat zij
anders zouden getuigen dan dat de zaken goed gin-
gen. Ze zijn in contact geweest met de indonesische
„arbeiders“ op de arbeiderscongressen (waar geen ar-
beiders waren, maar wel jeugdige arbeidersleiders,
die nog nooit gewerkt hadden) en ze hebben meege-
jubeld: „Merdeka!“

Wie zijn echter de vrienden van links?

Dat zijn de duizenden, die gedijen konden, dank zij
het gevoerde on-nederlandsche beleid en die nu het
corrupte ambtelijke apparaat van de Republiek uit-
maken. Dat is die republikeinse regering, die in
haar bestuur den onwaardigen Lodewijk XV even-
aart. De Republiek zijn wij! Wij willen doen en laten
wat wij willen. Vrijheid voor onze vrienden! Merdeka
voor de duizenden, slavernij voor de miljoenen!

Steeds meer ontstellende gegevens dringen tot ons
door.

Op Madoera woonden 5 miljoen Madoerezen. Twee
miljoen moeten als verloren wor-
den beschouwd. Zij stierven den hongerdood
of verkeerden in dusdanigen staat van verhongering,
dat zij ten doode zijn opgeschreven.

DE DONKERSTE PERIODE VAN HET CUL-
TUURSTELSEL WORDT LICHT BIJ DE DUIS-
TERNIS VAN NU!

De rijst voor Madoera gaat naar Britsch-Indië.
Van Mook hechtte destijds zijn goedkeuring aan
die overeenkomst.

Het Vrije Volk zegt, dat Nederland op z'n minst
25 jaar noodig zal hebben om in te zien, dat Van
Mook een groot man is. Ook Sjahrir, die de overeen-
komst sloot, is volgens dit blad een groot man. Het
Vrije Volk zal een madoereesche editie moeten uit-
geven, want de overgebleven Madoerezen willen los
van de Republiek!

Over het binnenland van Java bestaan slechts ge-
ruchten en..... talloze bewijzen in den vorm van
binnenstropelende vluchtelingen.

De verwachting is gewettigd, dat zoodra daar het
gordijn open gaat, op de meest ontstellende wijze zal
blijken, hoe ook daar de Republiek het overbevolgings-
vraagstuk oploste.

De rooms-roode coalitie wordt duur gekocht!
De Javaan wordt mishandeld.

Linggadjati is het tooverwoord, dat geesten be-
koort.

Maar alleen de geesten van hen, die er geen benul
van hebben hoe misdadig het is een overbevolkt eiland
als Java, waar het in normalen tijd al de uiterste be-
kwaamheid vereischte verhogering van een deel der
bevolking te voorkomen, over te leveren aan leiders,
die alleen maar revolutionair zijn en niet-competent.

Linggadjati is het paskwil van hen, die geen staats-
lieden zijn breed van inzicht, vast van beleid, nobel
van gevoelen, maar politici, die den wil hunner mis-
leide en overspannen kiezers uitvoeren.

Linggadjati is impopulair bij de Nederlanders in
Indië.

Omdat de overeenkomst zoo vaag is? Omdat de
Regeering teveel concessies deed?

Neen, daarom niet. Men zou zich wellicht verbazen
over de „progressiviteit“ van vele tegenstanders van
Linggadjati.

Maar, aan Linggadjati kleefte een heele rompalomp
van ellende.

Het was een vervolg op een bestand, dat onze troe-
pen bond en den terroristen vrij spel gaf. En de T.R.I.
gelegenheid (tot op den huidige dag) den water- en
voedseltoevoer af te snijden naar de door de Neder-
landers bezette gebieden op Java. Zij hangen hun
eigen volksgeenooten op, als ze gesnapt worden bij het
smokkelen van voedsel over de demarcatielijn!

Er werd onderhandeld met lieden (het kan niet
vaak genoeg worden herhaald), die verantwoordelijk
gesteld moeten worden voor den moord op vrouwen
en kinderen.